

усяких наук. Книжки були найбільше самі богословські, а таких, де-б говорило ся про світ Божий, про те, які люди на світі, і де вони живуть, — таких книжок тоді не було... Нічого більш, крім молитов, церковних уставів та віри в Бога так, як написано було в книгах, ніхто не повинен був знати; а як хто починав своїм розумом доходити до всього та не згоджував ся з тим, що в книгах стояло, того зараз в єретицтві обвинувачувано, брали його на муки, відбирали в нього маєток і звичайно на смерть засуджували. Найчастійше палено таких єретиків вогнем. Багато невинних людей загинуло тоді. В одній Гішпанії, за часів лютого одного судії — Торквемади, було позбавлено життя, ніби-то за єретицтво та знахурство, 11.000 душ, та ще 9.000 позбули ся маєтку.

Оттаку то силу мало тоді католицьке духовенство над людьми!

Мало воно велику силу, мало і скарби грошеві незлічимо, але не пішло йому на користь ні те, ні друге. Від надмірної влади та багатства духовенство католицьке у-край зіпсувало ся. Папи розкошують, було, по царськи, живуть в палацах, до народу зявляють ся з превеликою пихою, в короні, під дорогим наметом, який несуть над ними близькі до них єпископи або кардінали (старші від єпископів, з яких обираєть ся папа). Перед папами падають навколїшки, як перед Богом, і цілують йому ногу.

Маючи ціле князівство, округу з Римом посередині, папи піклують ся про те, як би ще підгорнути під себе сусідських земель, про те, щоб в скринях у них було завжди повно та, щоб ніхто не смів закинути чого проти папської безгрішности. На єпископські та інші духовні посади настановлювано не тих людей, що достойні були, а того, хто більше заплатить. А щоб більше було доходу, то часом одну посаду (місце) продавало ся кільком особам разєм; а коли вони приїздили до Риму і там позивали ся, — от судове мито (податок) за позов теж ішло до папського скарбу.

Але й цього ще мало. Щоб доходи були ще більші, папи вигадали ще індульгенції. Це були невеличкі папські грамоти (листи), в яких було прописано про розгрішення, — се-б то, що усі гріхи прощають ся тим, хто має таку індульгенцію. Монахи розвозили ці індульгенції по всіх католицьких землях і продавали їх. Хто купував таку індульгенцію, тому були одпущені гріхи й теперішні, й колишні і навіть будучі на кілька літ наперед. Папи мали з того великий заробіток. Про ці індульгенції в папських грамотах або "булли", згадує і Шевченко в своїй поемі "Єретик" або "Іван Гус", подаючи ніби то од